

הצוות לשינוי כלכלי-חברתי

סיכום ישיבה מס' 2 שהתקיימה בירושלים ביום ט"ז באב תשע"א, 16.8.2011

נכחו:

פרופ' מנואל טרכטנברג - יו"ר
מר אייל גבאי
ד"ר יורם גבאי
גבי אסתר דומיניסיני
מר גל הרשקוביץ
מר שחר כהן
פרופ' רפי מלניק
עו"ד רו"ח מיכל עבאדי-בויאנג'ו
ד"ר עדי ברנדר (מטעם ד"ר קרנית פלוג)
ד"ר שלומי פריזט
פרופ' פנינה קליין
פרופ' יוגין קנדל
ד"ר טלי רגב
ד"ר אבי שמחון

כמו-כן, השתתפו:

מר ראובן חביב - מרכז הצוות
עו"ד אבי ליכט
גבי נועה נוף-שטיינר
מר גדי פרנק
מר אוהד רייפן
גבי יעל מבורך
מר שרון אחדות
מר יובל אלגרבל
נציגי לשכת התקשורת של ראש הממשלה
צוות תמלול

פרופ' טרכטנברג פתח את הישיבה.

פרופ' טרכטנברג:

מאז הישיבה הקודמת, הצטרף ד"ר אבי שמחון, וכן גם עו"ד אבי ליכט מטעם היועץ המשפטי לממשלה. תנחומינו לד"ר קרנית פלוג על מות אביה נוח, שהיה אדם יקר למדינת ישראל. ד"ר פלוג תמשיך בעבודתה מיד לאחר תום השבעה.

נפתח בשורת דיווחים ולאחר מכן, כל ראש צוות יציג את התקדמות צוותו. בסוף, יתקיים דיון כללי וצעדים להמשך.

לפני שבוע יצאנו לדרך. השקענו אנרגיה בעבודה וגם בפן הציבורי, ובעיצוב הוועדה מול הציבור. הפן הציבורי קריטי כי הלגיטימיות של מסקנות הוועדה תלויה בדעת הקהל. קיים שיתוף פעולה טוב עם כל הגורמים, ויש לציין את זה לשבח.

עדיין לא מוזכר הצוות המקצועי שמלווה את הוועדה. הוא מורכב ממר ראובן חביב, מרכז הוועדה, גבי נעה נוף-שטיינר, העוזרת ליו"ר ות"ת, מר גדי פרנק, סמנכ"ל מל"ג/ות"ת, ומר יובל אלגרבל.

ההרכבים הסופיים של הצוותים הופצו לחברים: יושבי ראש, חברים ורכזים. אם יש עוד מי שיכול לתרום באופן ישיר ומשמעותי - ניתן להזמין אותו, גם באופן נקודתי.

לוח זמנים:

- ישיבות הוועדה יתקיימו בכל יום ג'.
- תאריך היעד - יום ה', 15.9.11 - מועד הגשת הדו"ח

- ביום ג' 13.9.11 יתקיים "retreat" - יום שלם של דיונים
- יום ד' 14.9.11 יוקדש לליטוש הדו"ח
- שבוע ה-4 בספטמבר הוא המשמעותי ביותר.
- בשבועיים הקרובים יתקיימו שימועים וכן מפגשים בשטח. המגע עם הציבור הוא דבר חשוב מאד.
- כל התהליך חייב להסתיים עד ה-1.9.11, ולכן לוח הזמנים עמוס מאד, אך אין ברירה.

דיווחים - פרופ' טרכטנברג :

ביום א', קיים פרופ' טרכטנברג מפגש במאהל בתל-אביב, ואתמול חוו ד"ר פריזט ומר כהן חוויה קשה בבאר שבע. מקווים שבהמשך יהיה קל יותר. כל ערב יתקיימו מפגשים בשטח כדי לקבל התרשמות כללית וגם כדי שתהיה אמירה של הוועדה.

אתמול התפרסם קול קורא לקבלת הצעות מהקהל. יהיה סינון להצעות שיתקבל ואז יתחילו השימועים. כל שימוע יהיה, בממוצע, חצי שעה ויהיו עשרים שעות של שימועים בשבוע - בס"ה 80 שימועים בשבועיים. הצוותים הם שיערכו את השימועים, אך לפעמים גם המליאה. לכן, יהיו חמש מסגרות לשימועים - ארבעה צוותים והמליאה. השימועים יתקיימו כאן, במכון ון-ליר, והם יצולמו וישודרו באינטרנט. הפן הציבורי השקוף הוא חשוב מאד. דבר דומה - 80 שימועים באינטרנט - טרם היה בארץ. זירת האינטרנט - הטוויטר וכו' - תוססת. פרופ' טרכטנברג הוסיף וציין שאינו מרוצה מהמונח "שימוע", אך אין תחליף. לגבי ההתנהלות מול התקשורת: שלשום הופיעה כתבה שהיתה, כאילו, ראיון עם חבר הוועדה. זאת תקלה. דרוש איפוק ויש להימנע מלדבר לבד עם התקשורת. החל מהיום או מחר, ניעזר במערך התקשורת בצורה מסודרת.

היום נקבל דיווחים מחמשה צוותים, ללא צוות המאקרו. צוות המאקרו יתכנס מייד לאחר שובה לעבודה של ד"ר פלוג.

דיון :

- פרופ' קליין הבהירה שלמונח "שימוע" יש קונוטציה שלילית, ולכן רצוי להשתמש במילה שנגזרת מהמילה "קשב". [חבר הציע: שיתוף ציבור]
- ד"ר פריזט ציין שהחברים טרם קיבלו את כתב המינוי.
- מר חביב הבהיר שכתבי המינוי יימסרו.
- חבר נוסף ציין שהם מופיעים בפייסבוק.

צוות מיסוי - דיווח ע"י פרופ' קנדל

הצמיחה ברבעון האחרון היה 3.3% (כעת מתפרסם). זאת ירידה, ורואים כך גם במיסים. חודש יולי היה קשה מבחינת פדיונות קמעוניים, ודבר זה אינו מבשר טובות. הצוות נפגש פעמיים, וייפגש פעם נוספת השבוע וגם בשבוע הבא. בצוות נמסרה סקירת מאקרו על רשות המיסים וכו'. בישיבות מועלים רעיונות. הצוות פחות קשור בנושא השימועים מהציבור. יש ללכת לכיוון של תוכנית חמש-שנתי: זה גמיש יותר ויש לה השפעה גדולה יותר. יש שני סוגי רבדים: מיסים ישירים, פטורים וכו'. בכל סוג דרוש תעדוף והערכת הכנסות. זה יאפשר סנכרון עם צוות המאקרו. כמו-כן, יאפשר אופציות לדרג הפוליטי. דרוש סנכרון בין נושא המיסוי הישיר לבין הצוות לשירותים חברתיים, כדי לראות היכן הכי יעיל להתמקד. כמו-כן, דרוש סנכרון עם הצוות לנושא הדיור בקשר למיסוי

על נדל"ן. נושא המיסוי לנדל"ן הוא בטיפול הצוות לנושא הדיור. את נושא המיסוי העקיף יש להשאיר לטיפול הצוות לנושא התחרותיות ומחירים לצרכן. הצוות למיסוי מסונכרן עם כל הצוותים. הישיבה אתמול היתה טובה, ומחברתיים נקיים דיון על המיסוי העקיף ופטורים, בין היתר. הצוות ביקש לקבל חישובים שונים.

דיון:

- ד"ר גבאי ציין שלנציגי רשות המיסים יש נסיון בנושא המיסוי על הרכוש, ודרושה אינטראקציה אתם.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שהכוונה איננה רק לדיווח על הנעשה בצוות, אלא להצגה של הכיוונים המתגבשים. למשל - בנושא המיסים, רצוי לשמוע הצעות לשינוי בתמהיל המיסוי: מה מטרתם ומה ניתן להשיג. פרופ' טרכטנברג ביקש להציג את הכיוונים בנושא התמהיל שמסתמנים, ומטרתם.
- פרופ' קנדל הדגיש כי זה נעשה בהדרגה. יש להחליט מה תהיה התוצאה של הוועדה - יותר הכנסות, וכדומה. הוא הדגיש כי צוות המיסוי הוא יותר מאקרו.
- פרופ' טרכטנברג ציין: נניח שיש "משחק סכום אפס" - אם כך המצב, מדוע לבצע שינויים?
- פרופ' קנדל הבהיר שבגלל סיבה זאת, אמר שהצוות יערוך תעדוף מבחינת הסתכלות על מיסים עקיפים וישירים. הוא ציין עוד שלאחרונה היתה ירידה בשיעורי המס העקיפים.
- ד"ר גבאי ציין שהמיסוי העקיף בחקיקה עלה.
- פרופ' קנדל הבהיר שרוב המיסים העקיפים, לפי מינהל הכנסות המדינה, עלו אך הוא חזר והדגיש כי שיעורי המס העקיפים ירדו. היתה עליה במס על סולאר ופחם, שם יש כמויות גדולות, והסטה לשירותים חברתיים. הוא הבהיר שבהשוואה בינלאומית, נטל המיסים הישירים נמוך, ואילו נטל המיסים העקיפים גבוה.
- ד"ר גבאי ציין שהמס פרוגרסיבי מאד.
- פרופ' קנדל הדגיש כי מזה נגזר הצורך להזיז את המס הישיר.
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי המחאה אינה כדי לדמות ל-OECD, אלא כי כואב משהו. השאלה היא - האם שינוי במיסוי יתן מענה?
- ד"ר גבאי ציין שהמיסוי הישיר הוא פרוגרסיבי, ואילו המיסוי העקיף רגרסיבי. אין זה רצוי שהמיסוי יפגע בסקטור העסקי.
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי יש להבהיר שהשינוי בתמהיל המס נועד להקטין את אי-השוויון בנטל המס.
- פרופ' קנדל שאל - האם רוצים להשפיע על שוויון?
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי לשאלה זו יש להשקיע הרבה מחשבה, כי צריכים להיות ממוקדים. ה-OECD אינו קנה-מידה כשלעצמו. שאלה קריטית היא - באיזה מידה ישפיע שינוי במיסוי על השוויון. התחלת הדיון צריך להתייחס לשינוי במס הכנסה.
- פרופ' מלניק הציע להסתכל גם על המתוות: איפה נמצאים ולאן רוצים להגיע. מהרגע בו מבטלים את המתוות, מונעים תופעות שאחרת היו מתרחשות. למשל, מיסוי על הון לעומת מיסוי על עבודה: הולכים להגדיל משמעותית את המיסוי על ההון - המיסוי הישיר.
- גב' דומיניסני ציינה שאם נעבור למונחים חברתיים, אז המיסוי הוא אמצעי. לכן, מדברים על צדק חלוקתי. זה צריך להניב מקורות שניתן להשתמש בהם.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שיש להסתכל באופן קונספטואלי על שינוי במס.

- ד"ר ברנדר ציין שבצדק חלוקתי, חשוב לשאול - מה הכלי היעיל? מיסוי איננו כלי יעיל. אם רוצים להביא את הכסף לשכבה מסוימת, הדרך היעילה היא במיסוי העקיף יחד עם תקצוב.
- מר הרשקוביץ התייחס לחלוקה בין הון לעבודה וציין שמשנת 1997 ועד היום, חלקו של ההון עלה מ-20% ל-25%. לנו יש כלים לטפל בזה. צריך לראות מה קורה בתוך ההכנסות. אי-השוויון ברור. צריך לראות גם מידת התחרותיות. בנושא ההון דרושות מדיניות וזהירות. לגבי מיסים עקיפים - צריך לראות היכן הש"ח הנוסף אפקטיבי יותר לשיפור יוקר המחיה. מכסים וחסמים חשובים כי אם נוריד את המכסים, נוריד את המחיר לצרכן ונגביר את התחרות.
- ד"ר שמחון שאל - בהשוואות הבינלאומיות, מה משוויים? [התשובה: לפי שכר ממוצע]. איך משלמים מס ישיר יחסית לאחרים, אם מרווחים פחות? מה יותר חשוב?
- ד"ר גבאי השיב: לפי שכר ממוצע.
- פרופ' קנדל הציע: אולי צריך לחשוב במונחים של - "איפה רוצים לחיות".
- ד"ר גבאי הבהיר שהפרוגרסיביות נגזרת לפי מי המשתמש.
- ד"ר רגב הדגישה כי מע"מ על מזון הוא גרסיבי.
- פרופ' טרכטנברג ציין שבפתח הישיבה הבאה, יש להקדיש מחשב לשאלות אלה, ולקבוע מטרות. רוצים להשפיע דרך מערכת המס על צדק חלוקתי. אפשר להשפיע באופן ישיר על יוקר המחיה, וההשפעה על צדק חלוקתי תהיה רחוקה יותר. לאחר מכן תהיה השפעה על צמיחה. הורדת מס אמורה לתמרץ פעילות כלכלית. האם יש - או אין - trade-off? האם שינוי במס הישיר או העקיף פוגע בצמיחה? יש להגיד ולהבהיר גם דברים ברורים: דרושות אמירות ברורות.
- פרופ' קנדל ציין שלדעתו, לא כל צוות צריך לקבוע מטרות: המטרות זהות לכולם.
- פרופ' טרכטנברג השיב שעושים את זה בו-זמנית.
- פרופ' קנדל הדגיש כי מבחינת העומק, רצוי שהמליאה תתייחס למטרות.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שנכון שיש תפיסה משותפת לכולם, אך ההדגשים שונים.
- פרופ' קליין הדגישה כי בציבור יש כאב וגם כעס, ויש לו צרכים. "מה חסר לי ואיך אוכל להשיג יותר?" הכעס נובע מכך שלשני יש יותר. לדעתה, אלה מושגים חשובים.
- ד"ר גבאי הדגיש כי קיימת מגבלה גדולה בביצוע - מגבלות אופרטיביות.
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי הדברים משתנים לאורך זמן. למשל - נושא מס הכנסה שלילי. הוא הסביר שכאשר הוא הציע לראשונה מס הכנסה שלילית, היתה התנגדות גדולה, אך עכשיו זאת עובדה. המגבלות זזות. צריך לחשוב מחוץ לקופסה. דרושה feasibility טכני וגם פוליטי.
- פרופ' מלניק הדגיש כי ברור שצוות המאקרו ידון בנושא זה. ברור שיש לנו נטל בטחון חריג. עד היום, הרצון להדמות למדינות ה-OECD דרש מאתנו להקטין את הצד החברתי, ועכשיו רוצים, אולי, לשנות את המצב ואת הנטל.
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי אין פרות קדושות, ומלבד שלא נפרוץ את המסגרת הכללית. בתוך המסגרת אין פרות קדושות.

צוות דיון - דיווח ע"י מר איל גבאי :

קיימת בעיה בכך שכבר שנה שלמה אין מנהל למינהל התכנון, וזה מכביד. אמנם כעת יש מנהלת, אך היא רק התחילה לעבוד. גם במינהל מקרקעי ישראל מחליפים מנהלים, ושם עוד אין מנהל. מר גבאי מסר פרטים על

הרפורמות בתכנון. היה חוק ורצון לבצע רפורמה, אך לא היה הסכם קיבוצים עם עובדים. העומד בראש מינהל מקרקעי ישראל חשוב.

קיימת בעיה של היצע וביקוש, ולכן אין הרבה מה לעשות. נצטרך להכין תוכנית עבודה שהגורמים הממשלתיים יעמדו אחוריה.

הצוות קיבל סקירה על צעדי הממשלה בתחום הגדלת ההיצע. בשנת 2008 התקבלה החלטה עקרונית שלא לתכנן במרכז הארץ, וזאת בכוונה להעביר את הלחץ לפריפריה - אך לא היתה הצלחה. המחירים במרכז זינקו. [פרופ' טרכטנברג שאל - ההחלטה היתה של הממשלה?]. זאת היתה החלטת ממשלה אשר הנחתה את קובעי המדיניות במינהל מקרקעי ישראל. כמו-כן, יש מספר צעדים בתחום המיסוי. [הערת פרופ' טרכטנברג: לכן, עכשיו עושים "תיקון טעות"]. מר גבאי הדגיש: תיקון כוונה של הממשלה. צעדי המיסוי נועדו להפוך את רכישת דירה להשקעה לפחות אטרקטיבית. ב"דירות להשקעה" הכוונה לדירות לשכירות. לכן, יש גם עליה במחירי השכירות. בקיצור - צעדים אלה אינם מגדילים את ההיצע. הוא התייחס לווד"לים וציין שכולם היו בדעה שאין מה לעשות בתחום התכנון, והצעדים לקבלת אישור בניה היו מרתיעים. נדרשו חמש שנים כדי לקבל אישור לתוכנית בניה. הוא הדגיש כי הטענה כאילו יש 125,000 יחידות דיור מתוכננות - אגדה. הוא מסר דוגמה: תוכנית לבניה גדולה בצור הדסה מחייבת בניית כביש גדול ויקר. 25,000 דירות מתוכננות, בערך, בכל שנה אך הצורך הוא - 40,000 לשנה. לכן, יש חסר. החוק החדש (הווד"לים) הגיע לוועדת הפנים, ושם עדיין דנים בו: בחוק יש מספר גדול מאד של סעיפים. לכן, הרפורמה הגדולה לתכנון ובניה אינה על הפרק בשנתיים הבאות.

דין:

- פרופ' טרכטנברג שאל - האם יש מקום לזרז את המהלכים, או האם תהיה בכך פגיעה? האם יש מקום להפעלת לחץ?
- מר גבאי השיב כי אין מנוס מאמירה, לפיה נשמח מאד אם הכנסת תשלים את העבודה בהקדם. הרעיון לווד"לים נוצר לאור העובדה שאין רפורמה, ויש מחסור.
- פרופ' מלניק ציין שבשנות ה-90, בעת גל העליה הגדול, היה גידול מהיר מאד בבניה כי היה צורך.
- מר גבאי הדגיש כי המטרה היא - שימוש בקרקע ציבורי. תהיה רק ועדה אחת, ורק במקרים נדירים יעבור הנושא לוועדה לאומית. תהיה ועדה מצומצמת לתכנון. התכנון לא רלוונטי להיצע של דיור בר-השגה. החוק מצומצם. הממשלה קיבלה החלטה נוספת על הסטה מהמרכז לפריפריה, ומתן מענק בסך 100,000 ש"ח למי שקונה דירה בפריפריה. התוכנית כוללת גם בניית מעונות לסטודנטים על "קרקע חומה" (בעלות אפס). יזמים יוכלו לבנות ולהשכיר, ותהיה תחרות על מחיר ההשכרה. לגבי המחיר למשתכן - הקרקע הוא במחיר קבוע, והקבלנים מתחייבים על מחיר למ"ר לזכאים. עד עכשיו, מחיר הקרקע היה לפי שמאי ממשלתי, וההחלטה היתה שמחיר הקרקע יהיה 50% ממחיר השמאי. יש חילוקי דעות על ההשפעה על האזור שבו יש תוכנית כזו. הויכוח הגדול הוא לגבי השאלה - מי זכאי? הקריטריונים חשובים והיו ויכוחים לגביהם. הוצע שהקריטריונים יכללו - מי ששירת בצבא או ביצע שירות אזרחי. לכן, ייקבעו הקריטריונים בתיאום עם ועדה זו. תהיה מעורבות של משרד המשפטים.
- עו"ד ליכט ציין שהעדפה של יוצאי צבא פוגעת בעיקר בערבים.
- מר גבאי התייחס למיצוי מלאי הדירות והקרקעות וציין שיש להסיט משרדים לדירות. יש לזהות דירות פאנטום ולהגדיל את הארנונה עליהן. יש שאלה על המיסוי על ההון שמגולם בדירה. כמו-כן, יש שאלה של התחדשות עירונית. האפשרויות לבניה במרכז תל-אביב מוגבלות, אך אפשר לחדש, בעזרת "פינוי-בינוי". נדרשת בדיקת שכר דירה. דרושה תוכנית מוגדרת על צפי התחלות הבניה.

- פרופ' מלניק הדגיש כי הנושא מורכב. המספר שהוזכר - מחסור של 50,000 דירות בשנה - איננו דבר שלא ניתן להתמודד עמו. נכון להיום, יש 43,000 התחלות בניה בשנה. לכן, צריך להגדיל את המספר ל-50,000, וזה יעד מעשי.
- חברים אחדים ציינו שחשוב היכן הדירות.
- פרופ' מלניק הדגיש כי דרושה תוכנית אמינה, כדי שכמות התחלות הבניה בשנת 2012 יהיה 50,000. ניתן לעשות זאת אך דרושה מנהיגות. בעבר, בזמן גל העליה הגדול, הכפילו את כמות התחלות הבניה פעמיים בשנה. לכן, אפשר לעשות את זה, וזה ימתן - או אולי יוריד - את מחיר הדיור. היעד הוא - 50,000 התחלות בניה בשנת 2012, עם צעדים קונקרטיים לביצוע.
- ד"ר רגב הדגישה כי חשוב לראות היכן ההתחלות. כמו-כן, דרושה התייחסות למגזר הערבי. לגבי מיסים - הבסיס צריך להיות איזון בין מיסוי על הון ומיסוי על עבודה. המיסוי הקל יותר על ההון. יש "מקלט מס" בקשר לדירות. [פרופ' טרכטנברג שאל - אם נניח ששכר דירה יהיה פטור ממיס?] אז יהיה שוויון, אך עדין יש פער על מיסוי על ההון ועל ההשקעה בדירה.
- ד"ר גבאי ציין שבשנת 1980 הורידו את מס הרכוש, וכתוצאה היתה הסטה לארנונה.
- ד"ר רגב ציינה שאם ייאמר "כל דירה חייבת במס רכוש" בעת הרכישה, אפשר להעלות את המס אך גם לתת פטור או להעלות את הפטור עבור דירה ראשונה. זה מיסוי פרוגרסיבי ומשחרר את מעמד הביניים.
- פרופ' מלניק הבהיר שהרעיון ברור, וצריך לבחון אותו.
- ד"ר רגב הדגישה כהצעה כזו משנה את התמרוץ לכוון דירות קטנות יותר.
- ד"ר שמחון הדגיש כי זה נכון לגבי צד ההיצע, אך הגורם הראשון שמשפיע על המחיר הוא הביקוש. מה שגרם לעליית מחיר הדיור היתה ירידת הריבית, ולכן עליית הביקוש. לכן, מסיבות מאקרו-כלכליות, היו תנודות. האם חושבים רק על ההיצע או מקצים דירות בצורה אחרת? הוא הדגיש כי לדעתו, חשוב שהוועדה תקבע את הקריטריונים לזכאים (ולא משרד השיכון), ויש להכריז על כך. לדעתו, זה קריטי, כדי שיהיו דירות גם למעמד הביניים. הוא שאל - האם יש דרכים נוספות להקצאת דירות?
- ד"ר פריזט הדגיש כי היעד - 50,000 התחלות בניה בשנה - חשוב. הוא הזכיר שהיה פעם יעד במונחי "חודשי משכורת", כלומר - כמה זמן יש לעבוד כדי לקנות דירה. לכך יש אלמנט שמחבר בין הפן החברתי והפן ההשוואתי. כאשר בעבר החליטה הממשלה על הגדלת מספר הדירות, אמנם מספר הדירות גדל אך לא כפי שרצו. [פרופ' מלניק ציין שהמספרים אכן כפי שהוא ציין, אך הוא לא התייחס למה שהממשלה החליטה]. קיימת בעיה בסיסית בהיצע: במרכזים האורבניים, בתוך תל-אביב והסביבה, או בפריפריה. זה משנה מאד כי אין תחבורה טובה. בעיה נוספת - רוב מרכז תל-אביב בנוי עד לגובה של שלוש קומות, ואפשר להגדיל. לגבי בניה להשכרה - התשואה להון על שכירות די יציב. לכן, לא די לבנות לשכירות, אלא לבנות.
- פרופ' קנדל ציין שמחיר השכירות מול הבניה, הוא מדד טוב. יחס של 30% - 40% מצביע על בועה - כל סוגי הדירות בכל הארץ. בתל-אביב והשרון, היחס גדול יותר. זה פונקציה של הצפיות. הפרמיה לסיכון משנה את היחסים. חושבים שקניה להשקעה היא דבר בטוח. אין מוסדות שבונים להשכרה ואנשים פרטיים מעבירים בניה להשכרה יותר מאשר חברות. אנשים פרטים קונים, ושוכרים את הדירה: לא חברות. הוא מסר שבארבעת החודשים האחרונים, יש ירידה משמעותית (20%) במספר העסקות, וזה מנבא ירידה במחירי הדיור.
- ד"ר גבאי הדגיש כי בניה להשכרה זמנית אינה רלוונטית.
- ד"ר פריזט ציין שקיימת בעיה של בנינים שכולם לשכירות - בעיות של חיכוך.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שהמידע שדרוש - ממר גבאי - הוא - מה המטרה? לא רק שהמחירים ירדו. האם benchmark מסוים הוא מספר חודשי העבודה או המשקל בתוך סל ההוצאות הממוצע? המרכיב של

הדיוור בסל משתנה לפי הכנסה, ולכן זאת נקודת התחלה: אפשר לשלב בין השניים. לכן, מטרה יכולה להיות - להחזיר את עצמנו ל-benchmark שאדם יכול לשאוף אליו. באיזה מדיניות יש לנקוט ומה תהיה ההשפעה על ההליכה ליעד? מתי תהיה השפעה? השאלה איננה רק - כמה דירות נבנות, אלא איזה דירות ולאיזה אוכלוסייה? זה חשוב לדיון הציבורי. דרוש כיוון-עדין ("fine-tuning") של הכלים. המחאה התחילה בנושא הדיוור, וזה הקו העיקרי. מקווים שבישיבה הבאה, נוכל להתייחס לשאלות אלה.

צוות תחרותיות ומחירים - דיווח ד"ר פריזט:

הצוות נפגש פעמיים ונתחו ניירות התחלה.

שתי נקודות שיש להבהיר קודם:

1. יש להחליף את שם הצוות ל"יוקר המחיה ותחרותיות".
2. במקום לדבר על "צרכן", יש לדבר על "אזרח".

[מקובל].

מצגת - הוצגה ע"י ד"ר פריזט:

- * יוקר המחיה - גורמי השפעה. יוקר המחיה מושפע מדברים אינהרנטיים וגם אקסוגניים. שני דברים מרכזיים - רגולציה ממשלתית + העדר תחרות או תחרות פגומה. [הערת פרופ' טרכטנברג: הסל שמשפחה ממוצעת יכולה לקנות מושפע מההכנסה שלה, אך לא כך המחיר].
- * מטרות לצוות
- * תפקיד הממשלה בשווקים: כאשר התחרותיות היא כלי אפקטיבי, יש לקדם אותה. המעורבות הממשלתית חיונית במקומות בהם התחרותיות אינה כלי.
- * איך הרגולציה משפיעה?
- * איך נראית הרגולציה הכלכלית בישראל? מה לא? - לא תמיד יש כלים לאכיפה. אין מטרות מוגדרות. רמת המומחיות. מנגד עובדים עבור החברות, מיטב עורכי הדיון, רואי החשבון וכלכלנים. יש גם לוביסטים רבים. לתאגידים יש מטרות מוגדרות ודרך להשיג אותן. מדובר בהרבה כסף, ורווחת הצרכן לא מעניינת אותם. [הערת עו"ד רו"ח עבאדי-בויאנג'ו - קיימים סוגים רבים של רגולטורים, והם שונים].
- * דוגמאות למונופולים (נשר, סולאר, גב-נובל, אגד ודן, ושכרם של עובדים במונופולים ממשלתיים) ודוגמאות למעורבות ממשלתית לקויה בהמשך, יוצגו מספרים לכל הדוגמאות. המטרה היא לראות את המשמעות הרבה בהערכת עושר. [הערת פרופ' קנדל - חלק מהתביעות הוא "להחזיר את הכל לממשלה". כאשר מדברים על השכר במונופולים ממשלתיים, צריך להתייחס גם ליעילות העבודה].
- * הפטורים מדיני הגבלים עסקיים [במהלך ההצבעה, הוחלפו דעות שונות].
- [מר הרשקוביץ ציין שכאשר עורכים מכרז בתחום התחבורה, המטרה היא - מה שפחות סובסידיה. לא תמיד מסתכלים על ההיבט הכולל].
- * העצמת ומיקוד הרגולציה הכלכלית - סוגיות לבחינה בחינת מטרות הרגולציה, בראי רווחת הצרכן; כלי אכיפה;

מדידת ביצועים ;

עצמאות

יש להגדיר את מטרות הרגולטורים והאכיפה. עצמאות הרגולטור חשובה מאד, ונותנת לו חוזק.

* ניתוח כמותי של המחיר ומקורותיו -

הרכב הוצאות משק הבית

מחיר המונופולים - עלויות חוסר התחרותיות/רגולציה

מחירים מקומיים של מוצרי יבוא, לאחר פתיחת השוק

* סימון שווקים מרכזיים לטיפול - אמירות כלליות ובחלק מהתחומים, ניתוחים

* הצעה לצעדים בטווח הקצר : הפחתת חסמי יבוא ; בחירת מנגנון קביעת מחיר ; חיוב מונופולים

לפרסם דוחות ; בחינה מחדש של מנגנון היטלי היצף ; עדכון דו"ח סוארי ; קביעת עונש מאסר מינימלי

על עבירות קרטל

* קידום התחרותיות במשק, מחירים לצרכן, טווח בינוני-ארוך

* הממשק מול צוותים אחרים

דיון :

- מר כהן הדגיש כי דרושה מדיניות לגבי סנקציות מרחיקות-לכת. לעומת המדינות האחרות ב-OECD, כאן המשק קטן ואחד מכיר את כולם. לכן, דרושה אסטרטגיה.
- מר הרשקוביץ הדגיש שמה שהוצג הם בהחלט דברים שאפשר להגיד, כדי לתת כיוון. יש רובד של טיפול מיידי שהוא חשיפת השוק ליבוא. זה נראה הכוון הנכון.
- ד"ר גבאי ציין שמשרדי הממשלה רואים את רווחת הצרכן כיעד שולי ביותר, וזה בכל התחומים. תפקיד הוועדה היא לשנות את הראייה הזאת. בצוות המיסוי לא תהיה, אולי, בעיה להביא למכס נמוך.
- פרופ' קליין שאלה - מה משפיע על האדם בשטח? כאן יש נסיון לפגוע במונופולים וחברות, ובשום הזדמנות אחרת לא היינו יכולים לעשות את זה. זה הזמן לעשות את הדברים.
- ד"ר שמחון ציין שחסרים שני דברים חשובים - מזון ותקשורת. [הערת ד"ר פריזט - מחירי המזון הם בטיפול של "ועדת קדמי".] מצפים מהוועדה שתמליץ על צעדים מיידיים.
- מר הרשקוביץ הדגיש כי אם מחר מורידים את המכס, יהיה בכך תרומה.
- פרופ' מלניק שאל - מה לגבי בעית/חסם הכשרות? זה מרכיב חשוב ואדיר במחירים.
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי הכיוונים נראים טובים. רצוי להתחיל בשקף "ניתוח כמותי". הרגולציה צריך להיגזר מניתוח כמותי. בכלכלת שוק, יש חיכוכים אשר גורמים לעלית מחירים. צריך לבדוק - כמה כסף יש על השולחן? וכן גם זרימת הכסף מכיס לכיס. קיימות מספר גדול של זרימות מוסתרות, וחשוב לשים שם את הזרקור. מה ההשפעה על הסחר באינטרנט? לפעמים, הבירוקרטיה - הצורך במילוי טפסים ליבוא אישי - מונעת שימוש בסחר באינטרנט. הוא הדגיש כי ישנם רגולטורים רבים שאינם נקראים "רגולטור". דרוש מיפוי של הרגולטורים. רצוי להקים פורום של רגולטורים כדי להכתיב להם כיצד לפעול: טמפלט לפעולה. מן הראוי לחשוב על דברים כאלה. [הערת ד"ר ברנדר - הדוגמה של סחר באינטרנט איננה, לגמרי, טובה.] פרופ' טרכטנברג הדגיש כי יש גם non-tariff barriers (חסמים שאינם מכס). לאלה יש חשיבות לא פחות מחשיבות המכס עצמו.
- ד"ר ברנדר ציין שהיתה ועדה אשר פעלה בתחום המכסים, ומתברר שלכל מכס יש סיבה. רצוי לחפש מספר דברים בתחרות, ולא דווקא סריקה של כל המכסים.
- מר הרשקוביץ טען שיש לנקות את הכל ולחפש את הבעיות.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שלכל מכס או נושא יש, אולי, היסטוריה, אך אפשר לשנות אותם.

- ד"ר רגב הדגישה שדרוש גוף פרו-אקטיבי לנושא הרגולטורים.
- פרופ' מלניק ציין שנשיא המדינה הציע להקים צוות מעקב ויישום כדי לבדוק את יישום ההמלצות.
- ד"ר שמחון הדגיש כי קיימת שאלה מערכתית. אם רוצים להגן על דבר טוב, רוצים שהצרכן הוא זה שישלם. מעבירים את נטל ההוצאה לצרכן. למשל - אם רוצים שיהיה משק חלב בארץ, על הצרכן לשלם את המחיר. באירופה, הממשלות עוזרות בשלב הקמת משק החלב, אך לאחר מכן המחירים תחרותיים.

צוות שירותים חברתיים - דיווח מר הרשקוביץ:

המטרה היא לראות מה קורה אחרי משבר ולראות היכן נמצאים ביחס למדינות ה-OECD במרכיבי השירותים החברתיים. רצוי להיות ממוקדים ולראות היכן להשקיע את הכסף. לפני-כן, צריך לראות היכן אנו עומדים ביחס לעולם. ס"ה שיעורי התמ"ג לשירותים חברתיים די דומים, אך המצב שונה כאשר מסתכלים על ההרכב. בנושא בטחון, שיעור התמ"ג במדינות ה-OECD הוא כ-1.5%, וכאן - 7%. שיעור השירותים החברתיים בארץ (9.5%) ובמדינות ה-OECD (9%) די דומים. בהשקעות בבריאות אנו, לכאורה, נמוכים באחוזים אך אם מתקנים לפי אוכלוסיה בגילאי +65, מתהפכת התמונה ושיעור ההוצאה הציבורית גבוה יותר. רמת התפוקות של מערכת הבריאות בארץ גבוהה מאד. בתחום החינוך, הפרדוקס הפוך: ההוצאה הציבורית כאחוז של התמ"ג גבוה, אך בגלל אחוז התלמידים בגילאי 0-4 הגבוה, מתהפכת התמונה. לגבי שירותים חברתיים אחרים - ישראל נמוכה בכ-5% מהמוצא. לאן הולכים? צריך לחשוב לאן רוצים להגיע כדי להיות אפקטיביים.

מצגת - הוצגה ע"י מר הרשקוביץ:

* אתגרים מרכזיים
* היקף העוני
* אי-שוויון בחלוקת ההכנסות נטו
* התחלקות התוצר להון, עבודה ומיסים 1997 - 2010

דיון ביניים:

- ד"ר ברנדר ציין שהיתה הפחתת מיסים יחד עם עליה בתמורה להון. כאשר שכר הברוטו ירד, שכר הנטו נשאר כפי שהיה, וההפרש הלך להון. התמורה להון לקח את שארית השכר אחרי הפחתת שכר הברוטו.
- ד"ר גבאי הבהיר שכל תוספת הצמיחה עברה להון.
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי המשמעות של ירידה במיסים היא ירידה בשירותים של הממשלה.
- ד"ר שמחון הבהיר שאם יש בארץ פחות עובדים מאשר במדינות ה-OECD, אז התמורה לעבודה אינה מפתיעה.

חזרה למצגת:

* שחיקה של ההון האנושי - לוחות
* שיעורי השתתפות בכוח העבודה גילאי 25 - 54 - נמוך (גרפים) והתוצר לנפש נמוך
* שיעור ההשתתפות בכוח העבודה לפי התפלגויות
* תחזית השינוי בהרכב האוכלוסיה (שיעור ילודה + גיל) - גרף
* שינוי של נקודת אחוז בשיעור התעסוקה כללי יביא לשינוי של כ-1.5 נקודות בבסיס התוצר - כלומר - כ-12 מיליון ש"ח
* פרמטרים מרכזיים לבחירת נושאים:

שיקולים מרכזיים

השלכות עומק

מיקוד הפעולות

תוכנית רב-שנתית עם השלכות גם בטווח הקצר

אפשרויות ליישום מהיר

גם אם המטרה נכונה, לא הכל ניתן לבצע היום

נושאים לעבודת הוועדה *

הנתיבים המרכזיים :

1. מסגרות חינוך 0 - 9 (בשלוש קבוצות גיל: 0-3; 3-4; 5-9). כמו-כן, יש שני חתכים - עד שעה 1, ומשעה 1. יש ממשק מול הרשויות המקומיות שמפעילות את המסגרות לגלאים אלה. איפה לשים את השקל הראשון? באיזה גיל? זה תלוי באפקטיביות ההשקעה. אולי מסגרת אחרי שעה 1 לילדים בכתה א'.
2. הגדלת שיעור ההשתתפות והפריון לעבודה. יש היבטים סוציו-אקונומיים לחבילת הבסיס. נצטרך להביא המלצות לתמריצים על מנת להגדיל את ההשתתפות. דרושה ארסנל של כלים פוזיטיביים.
- המקורות החשובים כאן - תקציב הבטחון וצעדי התיעלות. החריגה של תקציב הבטחון מול המלצות "ועדת ברודט" - מספר מיליארדים בשנה.
[הערת ד"ר ברנדר - תקציב משרד הבטחון הוא עוגן גדול וחשוב].
- נתיבים אפשריים נוספים (לא נתיב מרכזי):
3. בריאות - צעדים משלימים
רצוי שתהיה אמירה של הוועדה על התנגדות מוחלטת להפרטות בשירותי הבריאות הציבוריים. זאת תהיה אמירה חשובה.
4. בחינת אופן מיקור החוץ של השירותים החברתיים לעולם אין התפרקות מהאחריות למתן השירות. לפעמים, מתבלבלים בין יעילות ותחרותיות. מניחים כי הסקטור הפרטי יעבוד ביתר יעילות, וזה כנראה נכון. אבל ברור שלגורם הפרטי יש רק מטרה אחת, והיא למקסם את הרווח, גם אם בכך חורגים את התחרות. המדינה יכולה לשמור על יעילות, אך למנוע את התוצאות הרעות. קיימים כללים.
א. מה רוצים להשיג במיקור חוץ, ומה רמת השירות שרוצים? יש להגדיר את הפרמטרים למדידה אובייקטיבית;
ב. פיקוח ואכיפה - יש לעקוב, ואז לאכוף את הדרישות.
חשוב להפריד בין פונקציית היעילות לבין נושא מדיניות ההפרטה.
מר הרשקוביץ סיכם ואמר שכרגע, נמצאים בתהליך סיזיפי.

דין:

- פרופ' קנדל ביקש להעיר מספר נקודות. לגבי שיעור התעסוקה - "ועדת אקשטיין" דנה בנושא לפני שנה. קיימת בעיה בתוכנית ויסקונסין ועכשיו לא ניתן ליישם אותה. יש אוכלוסיה גדולה שצריכה להכנס למעגל התעסוקה. תוכנית ויסקונסין פעלה כפיילוט במשך 10 שנים, וכבר שנה אין תוכנית. כל התוכניות בחינוך טובות, אך לא עוזרות לאותם אנשים שהם "משכילים ועובדים". יתכן וצריך לשים לב לכך שגם להם יש יוקר מחיה.
- ד"ר ברנדר ציין שישנן תשובות נכונות רבות, אך לא ברור אם השאלות נכונות. המפגינים אינם ברחוב בגלל הצמיחה: יש בעיות אחרות. למרות הצמיחה, יש תוצאת-לוואי שמפריעה.

- מר הרשקוביץ הדגיש כי ואוצ'ר (voucher) לעזרה בחינוך לילדים עוזר מאד, מגדיל את הנטו וגם מאפשר עמידה על דרישות.
- גב' דומיניסיני הבהירה שאם לא רוצים "more of the same", רצוי, אולי, להתמקד בדבר אחד בצורה רצינית. למשל - אם החינוך הוא הדגל, אז צריך להתרכז במשרד החינוך בלבד (ולא במשרדי התמ"ת או הרווחה) ולבנות תוכנית ארוכת-טווח. כך נוכל להגיד ששמנו את החינוך כדגל שלנו. בכך תהיה אמירה - חינוך חינוך מגיל אפס - וזה חשוב.
- ד"ר גבאי שאל - מה לגבי קצבאות זקנה? כרגע, אין בעיות. לגבי השלמת הכנסה יש יותר בעיות וצריך לעצב תמריצים.
- פרופ' קליין הדגישה כי המסר על חינוך חינוך הוא נפלא, והיא תומכת בו, אך בעתיד. כרגע, מה שחשוב הוא להתחיל בדבר שיהיו לו השלכות על דברים רבים. צריך לשפר את האיכות וכרגע זה, אולי, הדבר החשוב ביותר. שילוב של סובסידיה או תמיכה בגין הוצאות החינוך יאפשר לעמוד על האיכות. צריך לדאוג שלא יקרה נזק לעתיד.
- פרופ' מלניק ציין שהצוות לשירותים חברתיים יקבע למי לתת, אך עד שלא יודעים ממי וכמה - לא ניתן לטפל. צריך לדעת כמה נקבל מתקציב הבטחון - זאת שאלה חשובה. ההשתתפות בכוח העבודה קריטית, ולכן יש להתנות כל סיוע, בכל תחום, בכך ששני ההורים עובדים. לכן, יש סיכוי כאן להגיע לאוכלוסיה של הורים שעובדים. לא צריך לבנות מעונות, אבל אם משתמשים בשיטת הואוצ'רים, חשוב לעמוד על איכות וכללים.
- ד"ר רגב הדגישה כי התניית מתן שירותי חינוך בכך ששני ההורים עובדים היא בעייתית, ואין לפגוע בילדים. דרוש פתרון להכללת החרדים בתעסוקה.
- ד"ר פריזט הבהיר: זה הפרק של הדו"ח שעליו תקום או תיפול הוועדה. [חברים רבים הוסיפו: גם מיסוי]. התניה בכך ששי ההורים עובדים היא בעייתית במיוחד בשכבת העובדים הלא-מיומנים. יש בעיה סקטורלית.
- ד"ר רגב - האם יש הערכה של עלות החינוך החינוך? [כולם השיבו: הרבה כסף!]

פרופ' טרכטנברג - סיכום על העבודה עד כה :

- פרופ' טרכטנברג שיבח את העובדה שהצוותים כבר עבדו מהר, והוא הודה לחברי הצוותים. מספר הערות כלליות על החשיבה בצוותים:
- כאשר אין זמן, נאחזים במה שידועים, כי לא ניתן לעשות אחרת. עכשיו דרוש "אחרת".
1. הוא הציע לנתח - מה קרה בארץ ומדוע אנו כאן? זה אירוע מכוון. לכן, צריך להתחיל מנקודה זו - שמדובר באירוע מכוון. מה קורה במחאה? צריך להתעלם מהמרכיב האנרכיסטי. צריך לשאול - מה בדיוק כואב לאנשים, כיצד יש לפתוח תהליך שיוביל לכיוון הרצוי. לכן, הוא ביקש מכל צוות להתחיל במחאות. לאחר מכן, צריך לבדוק אילו יעדים נגזרים מזה. בפעם הבאה, הוא מבקש להתייחס לנקודה זו.
 2. בחשיבה, יש להגדיר מה גבולות הזירה מבחינה כספית. הניתוח של המצב אינו תלוי בכסף שעומד לרשותנו. לא נדע מראש כמה כסף יעמוד לרשותנו. צריך להתעלם מכך כאשר חושבים. ברור שיהיה כסף מתקציב הבטחון - זה הכרחי, גם כמקור כסף וגם כאמירה. החברה צועקת - לשנות סדרי עדיפויות, וזה בדיוק הכוונה. לא רק -"תתנו יותר כסף".
 3. לאור היעדים, רצוי ללכת על דברים שיש להם עוצמה ומימד, ולא רק דברי "כולבו". יש למקד צעדים ותחומים. הגודל והעוצמה של מהלך אינם קשורים בכסף. יתכן ויהיו מהלכים שהעוצמה אינה בכסף.

פריסת הצעדים:

מסגרת של חומש (חמש שנים) מאפשרת לבנות לוח מדורג: דברים מידיים, לאחר מכן, ומאוחר יותר. המסגרת צריכה להיות חמש שנים. יש להתחיל בדברים מוחשיים וקונקרטיים. אסור לנו - באופן כללי - להסתכל אחורה על מה שהיה. צריך לקחת את הערכים ולהשליך קדימה. דרושים inclusiveness וצדק חברתי. חלק מהפותרונות נצטרך להמציא. דרושים דברים יוצאי-דופן. זאת הזדמנות.

צוות הידברות - דיווח מר כהן:מצגת - הוצגה ע"י מר כהן:

- * הרקע - מעגלי הניהול והשליטה של המחאה. נמסרו פרטים על מבנה המחאות, בעזרת גרפים.
- * פועלים בשלושה ערוצי הידברות מרכזיים:
- יצירת מגע (engagement). המטרה היא להפחית את ה-demonization של חברי הוועדה, ושבירת המדיניות של "אי-הידברות" של ההנהגה הקיצונית. יש לימוד והתדיינות עם מאהלים שהם "בתי מדרש".
- "שימועים" פורמליים בפני הוועדה והצוותים של גופים בעלי ידע וגם אנשים פרטיים.
- ערוצי אינטרנט לציבור הרחב.
- בנוסף, יש ערוצי הידברות לא פורמליים עם גופים ואנשי מפתח.

האירוע בבאר שבע אתמול - דיווחו של ד"ר פריזט:

הגענו (ד"ר פריזט ומר כהן) למאהל והיו שם אנשים שצעקו "אתה שקרן". יש חוסר אימון טוטלי. המפגש לא היה של "לחיצת ידיים", ורק אחרי מספר שעות היה ניצוץ של אימון. זה עולם אחר לגמרי. בבאר שבע, היו לא רק צעירים ולא רק מעמד הביניים. הצעירים שהיו שם טענו שיש ניתוק גמור בין האדם והממסד - "אך אפשר לשרת מדינה שאיננה משרתת אותי?" קיימת שם סולידריות בין כל האנשים.

דיון:

- פרופ' קליין שאלה - כיצד הוכן המפגש? מה נאמר קודם לאנשים שם?
- מר כהן השיב שהיה תיאום עם מאהל הסטודנטים, אך יש בנוסף, גם מאהלים שונים.
- עו"ד רו"ח עבאדי-בויאנג'ו ציינה שההיבט התקשורתי חשוב מאד. על הוועדה לשמור על הלגיטימיות שלה, ולשם כך התקשורת חשובה מאד. קיימת "מלחמה" לגיטימיות, אך המאמץ צריך להיות מול תודעת הקהל, ולא דווקא בבאר שבע. בסופו של דבר, צריך לעשות את הדבר הנכון, גם אם לא כולם מסכימים עליו. האפקט צריך להיות לכולם, ולא רק לשוכני המאהלים.
- פרופ' מלניק הדגיש כי זה נאיבי לצפות שכולם יתלהבו. דרושים מהלכים מנוהלים ומתוכננים. היינו צריכים להדגיש את העובדה שאנו ועדת מומחים מצומצמת, ולא ועדת שרים גדולה (ובכך נכשלנו). נושא נוסף הוא המנדט שלנו - לא הצלחנו לשכנע את הציבור שהמנדט שלנו רחב. [הערת גב' דומיניסיני - מי שמינה את הוועדה צריך להבהיר זאת]. המנדט שלנו הוא מהממשלה, אך אנו איננו פוליטיקאים ואיננו מקבלים החלטות.
- עו"ד ליכט טען שאין לקחת ללב את כל הדברים שכותבים על הוועדה. הכיסוי אינו רע. הממשלה היא זאת שצריכה לקבל החלטות. לכל המלצה תהיה ביקורת. הוא ציין שנושא המהירות מטריד אותו - ישנם דברים שמבחינה משפטית, לא ניתן לעשות במהירות. אנשים עלולים להיפגע ממהלכים ולכן צריך לאפשר להם לשמוע את עמדותיהם.

- הובהר שהקול הקורא מבהיר זאת.
- גב' דומיניסיני הדגישה שיש להפריד בין מה שנעשה כאן בוועדה, לבין מה שנעשה במאהלים. לדעתה, השימועים הם בעיתיים כי כולם ירצו להשמיע את דעותיהם. לדעתו, אין יתרון בכך שהולכים לדבר במאהלים. המטרה איננה שיאהבו אותנו. היא שאלה - האם יש לנו אפשרות או מנדט לעשות שינוי או להוביל לאותו מקום? לכן, רצוי להתמקד בעבודה כאן ולא בעתונות.
- פרופ' קנדל הביע הסכמה לדברי גב' דומיניסיני. הוא הדגיש כי שוכחים שאנו מייצגים את הממשלה, וצריכים לשמוע את הדעות. יחד עם זה, הזמן שיוקדש לשימועים אולי ארוך מדי. 30 דקות כל אחד ל-80 שימועים - זה מוגזם. די בשימוע של 10 דקות: יש לדרוש תמציתיות.
- פרופ' קליין ציינה שלדעתו, היציאה למאהלים מהווה בעיה כי אנשים מחפשים ומחכים לשימוע פתרונית - ומה אנו יכולים להבטיח? התועלת היחידה היא להקשיב לציבור. היא הביעה הסכמה לטענה ששימוע של 30 דקות הוא ארוך מדי. לדעתו, רצוי שיגישו דעות בכתב.
- פרופ' קנדל הסכים - תנאי מוקדם להופעה - תזכיר בכתב.

דברי סיכום - פרופ' טרכטנברג:

המנדט שלנו איננו רק לכתוב דו"ח מקצועי, אלא גם (וכך כתוב) - הידברות. "לקיים הידברות". לכן, חייבים לערוך את השימועים ולצאת למאהלים. מערך האינטרנט כולל פייסבוק, והטוויטר רץ בצורה טובה. לגבי השימועים - אין ברירה. חייבים כי אנו ועדה ציבורית. יחד עם זה, דרושה יעילות ושימוש נכון של הזמן שלנו. המגע הבלתי-אמצעי חשוב, אך הוא אינו ערוץ אמיתי אלא יותר סימבולי.

1. הבלוג יופץ. הקטע האחרון בבלוג מתיחס לציפיות, ולכן הוא חשוב.
2. פרופ' טרכטנברג הדגיש כי ההתמקדות בו באופן אישי איננו דבר טוב. זאת ועדה מקצועית של מומחים. הוא ציין שינסה "להנמיך פרופיל".
3. פרופ' טרכטנברג הזכיר את הצורך להמנע מדיבורים על עבודת הוועדה.

פרופ' טרכטנברג נעל את הישיבה.

רשמה: יעל עטיה